

Nr 636

Av herr Christenson i Malmö, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 25 föreslås, att riksdagen måtte godkänna Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Det av Kungl. Maj:ts framlagda förslaget innebär, att Storbritannien, Danmark, Norge, Schweiz, Österrike, Portugal och Sverige bildar en internationell organisation för europeiskt ekonomiskt samarbete. Medlemsstaterna i denna frihandelssammanslutning skall i enlighet med den föreliggande sjustatskonventionen avskaffa tullar och andra avgifter samt i övrigt iaktta de undantag, som stipuleras i konventionens artikelbestämmelser.

Den 1 juli 1960 sänkes tullar mellan medlemsstaterna med 20 procent och därefter med 10 procent årligen under åren 1962—1969. Från och med den 1 januari 1970 skall medlemsstaterna inte tillämpa några importtullar.

Frihandelssammanslutningen innebär för Sveriges vidkommande ett nytt handelsperspektiv och inledningen till en ny handelsepok med total frihandel som slutmål mellan de s. k. yttre sju och därmed mellan 90 miljoner människor. Denna handelsprocess kommer säkerligen att medföra åtskilliga komplikationer på grund av den korta tid, som stått till förfogande för att förbereda de praktiska detaljerna inom företagavärlden.

Den praktiska tillämpningen blir synnerligen komplicerad. Så t. ex. kommer 50-procentsregeln angående de importerade varornas ursprung att erbjuda betydande tillämpningssvårigheter, när varor har blandat ursprung från tredje land. De skriftliga bevisen om varans ursprung kan föranleda byråkratiska petitesseer. I många fall säljes råvara eller halvfabrikat genom handelsresande eller grossist och i andra hand till importörer. För den sista producenten kan det bli svårt att prestera den erforderliga ursprungsdeklarationen. Ofta kan det helt enkelt i praktiken vara omöjligt för producenten att avge den ursprungsdeklaration, som förutsättes i reglerna om ursprungsbevis.

En övergång till ett annat kommersiellt system, byggt på konventioner med andra stater, medför i regel friktioner av olika slag. Den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) är ett teoretiskt principförslag, som kommer att bli komplicerat, när det skall föras ut i praktiken. Det är därför

nödvändigt att god kontakt skapas mellan näringslivet i vårt land och dess organisationer samt de myndigheter som administrativt skall effektuera EFTA-fördragets bestämmelser. En dylik kontakt torde närmast böra placeras i form av samarbetsråd mellan representanter för näringslivet och de ämbetsmän och myndigheter som skall handlägga problemen i samband med frihandelssammanslutningen. Ett informations- och kontaktorgan bör också upprättas, där näringslivets organisationer eller enskilda företagare utan onödig tidsutdräkt kan erhålla erforderliga upplysningar i integrationsfrågor.

Det har väckt stor uppmärksamhet att sjustatsgruppens centrala organ föreslagits skola förläggas till Genève. Beslutet av chefsdelegaterna från de sju deltagande länderna vid möte i London den 13 februari torde väl endast vara preliminärt. Sjustatskonventionen har ännu inte godkänts eller behandlats och rådet är inte beslutmässigt förrän konventionen är sanktionerad av respektive länders parlament. Alla saksäl talar för att huvudkvarterets domicil bör placeras geografiskt och centralt inom sjustatsområdet, men även ur kommunikationssynpunkt är Köpenhamn att föredra.

I en stormarknad gäller det att producera mera, vilket kräver stora investeringar och kapital. En aktivisering av den svenska handelspolitiken kräver (motion II: 224/58) vidgade exportkrediter, ökat stöd för småindustriens exportmöjligheter, en effektivare turistpropaganda och livligare utställningsverksamhet, bättre kontakt med handelsagentorgan och återförsäljare i utlandet, utökning av utrikeshandelsstipendiaterna, konsolidering av handelssekreterarinstitutionen, förbättring av handelskamrarnas resurser i utlandet och en ökad förståelse för kommersiella frågor från statsförvaltnings och utrikesrepresentations sida. Om det allmänna satsade mera på sådana åtgärder, skulle detta otvivelaktigt leda till en aktivare verksamhet på exportfronten.

Det ankommer visserligen i första hand på näringslivet självt att inrikta sig på effektivare handelsmetoder för att öka exporten på utlandsmarknaderna, men med hänsyn till utrikeshandelns stora betydelse för vårt land bör näringslivet på olika sätt stödjas och uppmuntras av det allmänna. De handelspolitiska spärrar, som olika länder konstruerar t. ex. med kvoter, valuta-restriktioner, höga tullar, statliga subventioner osv., kan de enskilda företagen eller deras organisationer inte göra mycket åt. Att ändra på sådana förhållanden är en uppgift, som synes falla på statsmakterna, i första hand regeringen och de myndigheter som svarar för handelspolitiken.

I ett flertal länder handlägges dessa problem av en ekonomiminister. Det finns t. o. m. länder i Europa som har delat upp de arbetsuppgifter liknande de uppdrag vårt handelsdepartement sysslar med på tre departement: ministeriet för utrikeshandel, ministeriet för industri och handel samt ministeriet för turism. Frågan är om inte det nya ekonomiska läget även i vårt land kräver en minister, som helt ägnar sig åt utrikeshandelns arbets-

uppgifter. Sedan handelsdepartementet inrättades 1920 för handel, industri och sjöfart, har förhållandena ändrats radikalt. Tillverkningsvärdet från handel och industri har mångdubblats. Exporten var sålunda 1937 ca 2 miljarder kronor och år 1958 nära 11 miljarder. Importen 1937 var 2,1 miljarder kronor och 1958 12,2 miljarder.

En granskning av handelsdepartementets arbetsordning ger vid handen att en rad olika ämbetsärenden under årens lopp överflyttats till departementet. I en proposition till 1919 års riksdag föreslog dåvarande chefen för justitiedepartementet en utökning av statsdepartementens antal, och den 1 juli 1920 blev handelsdepartementets »födelsedag». Propositionen byggde i huvudsak på utredningar om dåtida speciella handelsförhållanden samtidigt som departementet fick överta olika arbetsuppgifter från andra departement. Sålunda skulle enligt propositionen följande ärendegrupper föras över till handelsdepartementet:

från *finansdepartementet*:

de ärenden angående handel, industri och sjöfart, som nu handlägges i detta departement;

från *justitiedepartementet*:

ärenden angående tillämpning av lagen om skydd för varumärken;

från *utrikesdepartementet*:

den kommersiella informationen samt frågan om ersättning till konsulter för utgifter för sjömän m. m.;

från *försvarsdepartementet*:

ärenden angående lots- och fyrinrättningar med livräddningsanstalterna vid rikets kuster, sjökarteverket och nautisk-meteorologiska byrån, skeppsmätning samt bildnings- och undervisningsanstalter för sjöfartsnäringen;

från *civildepartementet*:

ärenden rörande elektriska anläggningar samt eldfarliga oljor och explosiva varor;

från *ecklesiastikdepartementet*:

ärenden angående den lägre tekniska undervisningen;

från *jordbruksdepartementet*:

ärenden rörande torvindustrin, vissa ärenden angående husslöjd, vissa gruvärenden (kronans jordägareandel i gruva, åtgärder för inmutning för kronans räkning av malmfyndigheter m. m.) ävensom geologiska ärenden.

Av andra uppgifter, som skulle handläggas inom det nya departementet, märkes att handelns och industriens lånemöjligheter och viss skyddslagstiftning skulle förberedas inom departementet, och det förutsattes ett fruktbarande samarbete med handelskamrarna ute i världen och även inom landet. Sedan dess har ytterligare uppgifter lagts på departementet, det kan sålunda

erinras om att tipsrörelsen och anslagen till idrotten, lotteriverksamheten och anslagen till vissa kulturella ändamål sorterar under handelsdepartementet. Ett tiotal statliga bolag förvaltas av departementet, t. ex. AB Statens skogsindustrier, Norrbottens järnverk AB, Svenska skifferolje AB, AB Atomenergi, Svenska penninglotteriet AB och AB Tipstjänst m. fl. Vidare föreligger en viss kontroll från departementets sida över försäkringsväsendet genom att handelsministern utser styrelseledamöter i försäkringsbolagen. Turismen faller också under handelsdepartementet, och mycket annat sysslar departementet med.

Till de många skiftande och splittrande arbetsuppgifterna har under senare tid också sjustatsmarknadens förhandlingar kommit. Den kommande europeiska frihandelssammanslutningen blir även — om hittillsvarande ordning skall följas — underordnad handelsdepartementet. Sveriges introduktion på en större affärsmarknad kräver vissa speciella förutsättningar och framför allt möjligheter till koncentration och överblickar på det internationella kommersiella planet. Med den arbetsordning som nu råder, med en viss dualism mellan utrikes- och handelsdepartementet när det gäller frågor som rör utrikeshandeln, är problemet inte rationellt ordnat. Uppgifterna blir ofantligt mycket större när vårt inträde på ett europeiskt frihandelsområde beslutats av statsmakterna.

Frågan är om inte våra intressen på utrikeshandeln område, liksom ramen av våra förpliktelser inom sjustatsmarknaden, kräver att ett särskilt departement inrättas för vår export- och importhandel. Under hela 1960-talet när tullbarriärerna mellan de yttre sju successivt skall nedbringas för att en total frihandel skall vara etablerad 1970, bör en minister speciellt syssla med dessa nya problem och dessa underhandlingar. En omgestaltning av vår handelspolitik för otvivelaktigt med sig vissa konsekvenser, vilka bör bevakas på ett alldeles särpräglat sätt. Sverige får av allt att döma efter sitt inträde på sjustatsmarknaden åtskilliga nya och betydelsefulla problem att brottas med. Det nya handelspolitiska läget kommer således att inom vissa branscher — t. ex. livsmedelsindustrien och textilfabrikationen — medföra betydande och djupgående omvälvningar.

Vår utrikeshandel synes således behöva ett departement, där merkantila specialfrågor handlägges och dit vårt näringsliv och dess olika organisationer kan vända sig för att få erforderliga och snabba informationer. Vår export är av en sådan ofantlig betydelse för vårt land och vårt folk, att alla praktiska uppslag bör prövas omsorgsfullt. Vi måste stå väl rustade för den nya internationella epoken, så att vi dels skall kunna hävda oss inom sjustatsmarknadens ram, dels konsolidera och förbättra vår utrikeshandel på andra länder.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 25 måtte

anta den föreslagna sjustatskonventionen med följande tilllägg

1. att ett svenskt informations- och kontaktorgan snarast inrättas med uppgift att meddela erforderliga upplysningar i integrationsfrågor,

2. a. att uttala sig för att i av rådet upprättade organ och kommittéer i detaljfrågor även bör ingå företrädare för näringslivet,

b. att sammanslutningens sekretariatsorganisation förläggas till Skandinavien, förslagsvis Köpenhamn, samt

3. att i skrivelse till Kungl. Maj:t med anledning av sjustatsmarknadens tillkomst begära att ett nytt statsdepartement inrättas — eller en omorganisation av den nuvarande departementsindelningen genomföres — med uppgift att främja export och utrikeshandel över huvud taget.

Stockholm den 16 februari 1960

Carl Christenson
Malmö

Nr 637

Av herr *Elmwall m. fl.*, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 515 i Första kammaren)

Stockholm den 16 februari 1960

Emil Elmwall

Sven Vigelsbo

Erik Grebäck

Karl Björkänge

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund